

Психофизиологическите особености на децата, като участници в пътното движение

Общо представяне на темата

- Развитието на личността се извършва в тясна връзка със средата. Важен фактор за успешното развитие на личността е степента на нейното уравнивяване със средата. Това напълно важи и за детето, като участник в пътното движение. Колкото по-пълно и по-добре възприема то заобикалящата го среда, толкова по сигурно ще се чувства като участник в движението.
- Развиването и усъвършенстването на психофизиологическите механизми за защита на децата и създаването на определен начин на мислене и поведение на пътя, ще осигурят личната им безопасност и безопасността на другите участници в движението по пътя.
- Голяма роля за успешното развитие на детето оказва степента на неговото уравнивяване с околната среда. В своята същност това представлява изграждане на условни връзки под влияние на външни и вътрешни въздействия.
- Основната задача на обучението по безопасност на движението по пътищата в детската градина се състои в това, че на децата се дават знания за основните правила за движение и се формират умения и навици как да си служат с тях в определена пътна ситуация.

Цели

- Изграждане и развиване на защитни механизми, спрямо опасностите от пътната среда.
- Развиване на перцептивните умения на децата за безопасно поведение на пътя, на основата на развиване на зрителните и слуховите възприятия, на възприятията за време и пространство.
- Подпомагане на процеса за развитие на концентрацията на вниманието, паметта и на дисциплинираност, и отговорно поведение на пътя.
- Разширяване на знания за велосипеда, за неговото регулиране и за неговото безопасно управление в различна пътна среда.

Специфика на възпитанието и обучението

Психофизиологически профил на децата от предучилищна възраст, като участници в пътното движение се характеризира по отношение на:

- ▶ Зрително възприятие
- ▶ Слухово възприятие
- ▶ Особености на вниманието
- ▶ Двигателни функции и поведение на пътя
- ▶ Ориентиране във времето и пространството

Зрително възприятие

- Чрез зрението човек получава над 75% от цялата информация за околната среда. Съвсем естествено е, че правилното функциониране на зрителния анализатор има основно значение за безопасността на движението при водачите и при пешеходците.
- Благодарение на периферното зрение ние най-напред забелязваме движението на предметите, преди всички други техни свойства. При децата в предучилищна възраст периферията на ретината изпълнява стражева роля и когато периферното зрение не е развито, тази негова функция е ограничена. По-бързото развитие на периферното зрение се забелязва едва след десетата година.
- Характерни особености на зрителните възприятия при децата до 7 години

Малкият ръст на детето прави трудно неговото приспособяване към оразмерената за възрастни среда, тъй като очите му са само на 1 метър височина над земята. В този случай не е възможно той да вижда над леките автомобили, защото те са високи 1.5 метър. Зрителното възприятие на децата е твърде ограничено. Това влияе, върху правилността на вземане на решения, върху обработката на информация за двигателните умения, защото:

- децата са ниски на ръст;
- от физиологична гледна точка имат тясно поле на периферно зрение;
- до 8 годишна възраст детето вижда основно и само това, което пред него.

Всичко това прави детето несигурен и опасен участник в движението.

СЛУХОВО ВЪЗПРИЯТИЕ

Децата от предучилищна възраст имат недиференцирано слухово възприятие. За него е характерно непълното и неточно определяне посоката на източника на звук. Нормалното развитие на слуховия анализатор също има голямо значение за безопасното движение на детето. В случая става дума за едно от важните свойства на бинауралния слух, т.е. системата за възприемане на звука с двете уши. Благодарение на бинауралния слух човек може много точно да определи източника на звука в пространството.

- ▶ Има основание да се смята, че слуховото възприятие на децата под 7 годишна възраст е недиференцирано. Те лошо определят посоката на шум и лесно се разсейват от несъществени слухови дразнители, като много често дават предимство на един звук пред друг. За тях е по-важно повикването на другарче от отсрещната страна на улицата, отколкото шумът от идващ автомобил.
- ▶ Децата много по-лошо и много по-трудно от възрастните могат да определят разстоянието и скоростта на идващите автомобили. А това вече прави тяхното поведение на пътя несигурно за останалите участници в движението.

Особености на вниманието

Развитието на вниманието и точността на възприемането е от голямо значение за безопасността на децата на пътя. До 7 годишна възраст детето все още има „машинално“, неволево внимание, т.е. често го привлича незначителното, защото в случая е емоционално, докато главното и несъщественото остава незабелязано. То не може да следи едно нещо без да отклони вниманието си от друго. Ето защо не е възможно детето да не слуша дълго.

Вниманието на децата в тази възраст има следните недостатъци:

- Липсва разпределеност на вниманието;
- Опасно разсейване на вниманието;
- Бърза подвижност и недостатъчна концентрираност, които говорят за едно неустойчиво внимание, подчинено на висока емоционалност и импулсивност;
- Възприятията му се характеризират с недостатъчна диференцираност
- Най-често отклонение на вниманието настъпва при възприемане от детето на интензивна пътна обстановка. Отклонение на вниманието у детето при движение по пътя може да настъпи и в други случаи. Обикновено това става когато си мисли, че е защитено на пътя от някакъв външен фактор като:
  - възрастен човек, който върви с него;
  - когато пресича, за да отиде при възрастен;
  - когато е заедно с група деца;
  - когато пресича на пешеходна пътека, за която са му казали, че там е в безопасност.

По тази причина едно дете на възраст от 2 до 5 години никога не трябва да остава само и без надзор на улицата.

Двигателни функции и поведение на пътя

► Двигателно поведение

На всички е позната голямата двигателна активност на децата от предучилищна възраст. От 2 до 4 години те имат трудности в своето самостоятелно придвижване поради повишеното усилие и внимание, което те трябва да отделят на двигателното поведение. За родители това представлява безцелно тичане, но за децата е тренировка, упражняване на тяхната моторика. За тях е много трудно да спрат в един момент веднага – например накрая на тротоара, преди да стъпят на платното, или да избързат, ако вече са започнали да пресичат. Точно в този момент примерът на възрастните придружен със словесно указание, може да има силно въздействие за овладяване на правилните движения в дадена ситуация. Детето може да усвои както положителен опит във вид на определена последователност от движения, осигуряващи му безопасност, така и отрицателен опит – свързан с нарушаването на правилата за движение.

► Поведение на пътя

В тясна връзка с поведението на детето на пътя е и неговият стартов рефлекс. Най-често той представлява мускулно напрежение, замръзване на място и обща напрегнатост при поява на определен слухов дразнител. В следващия момент вече идва ред на определено двигателно действие. Но в случая то е последица от възприетата и преработена информация, съпоставена с миналия опит.

Колкото е по-пълна тази информация и колкото по-богат е миналия опит, толкова по-правилно ще бъде взетото решение.

Правилното поведение на пътя включва два етапа:

- Преценка на вероятностите за различни възможни решения, т.е. преценка на риска;
- Поемане на риска чрез научаване и преценка на резултатите и на евентуалните последици.

Ориентиране на времето и пространството

За детето възприемането на времето е значително по-трудна задача от възприемането на пространството.

Детето от предучилищна възраст се ориентира въз основа на чисто битови показатели. То вече може да различава деня и нощта. За първо дефиниране на времето служи въвеждане на думите „отначало“, „след това“, „по-рано“, „после“ в разказа или показването от възрастния на смисъла на времевите отношения, които са важни в даденото събитие.

Към края на този възрастов период, децата вече могат по-пълно и точно да възприемат времето.

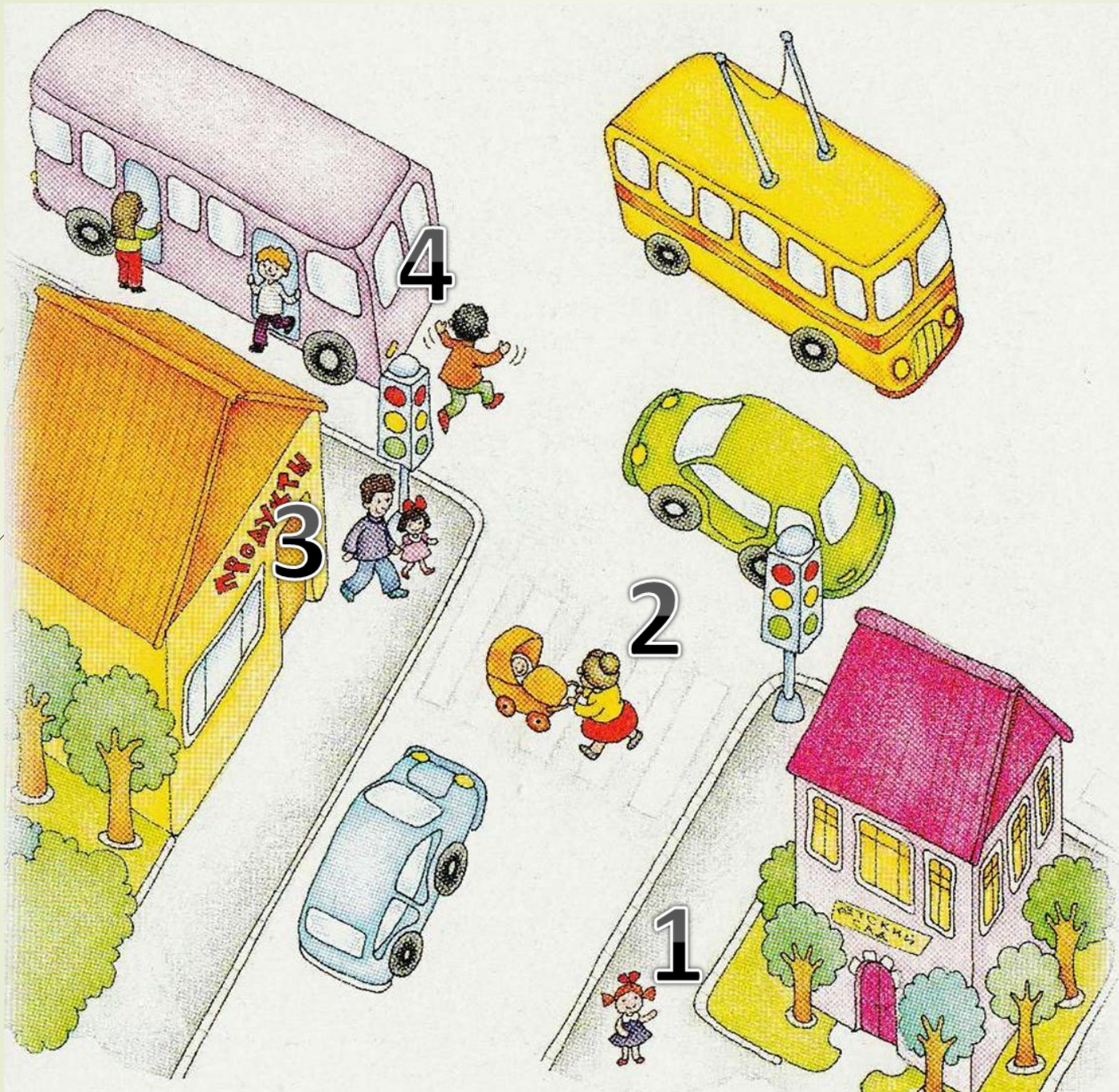
Анкета за родители

1. С кои правила за движение сте запознали детето си?
2. Какво казвате на детето си когато го пускате да играе вън?
3. Къде разрешавате на детето си да управлява велосипед?
4. По какви поводи разговаряте с детето си за правилата за безопасно движение?
5. Разглеждате ли с детето си въкъщи илюстрирани книжки във връзка с безопасността на движението? Какви?
6. Кои пътни знаци познава детето ви?

Решаване на казуси

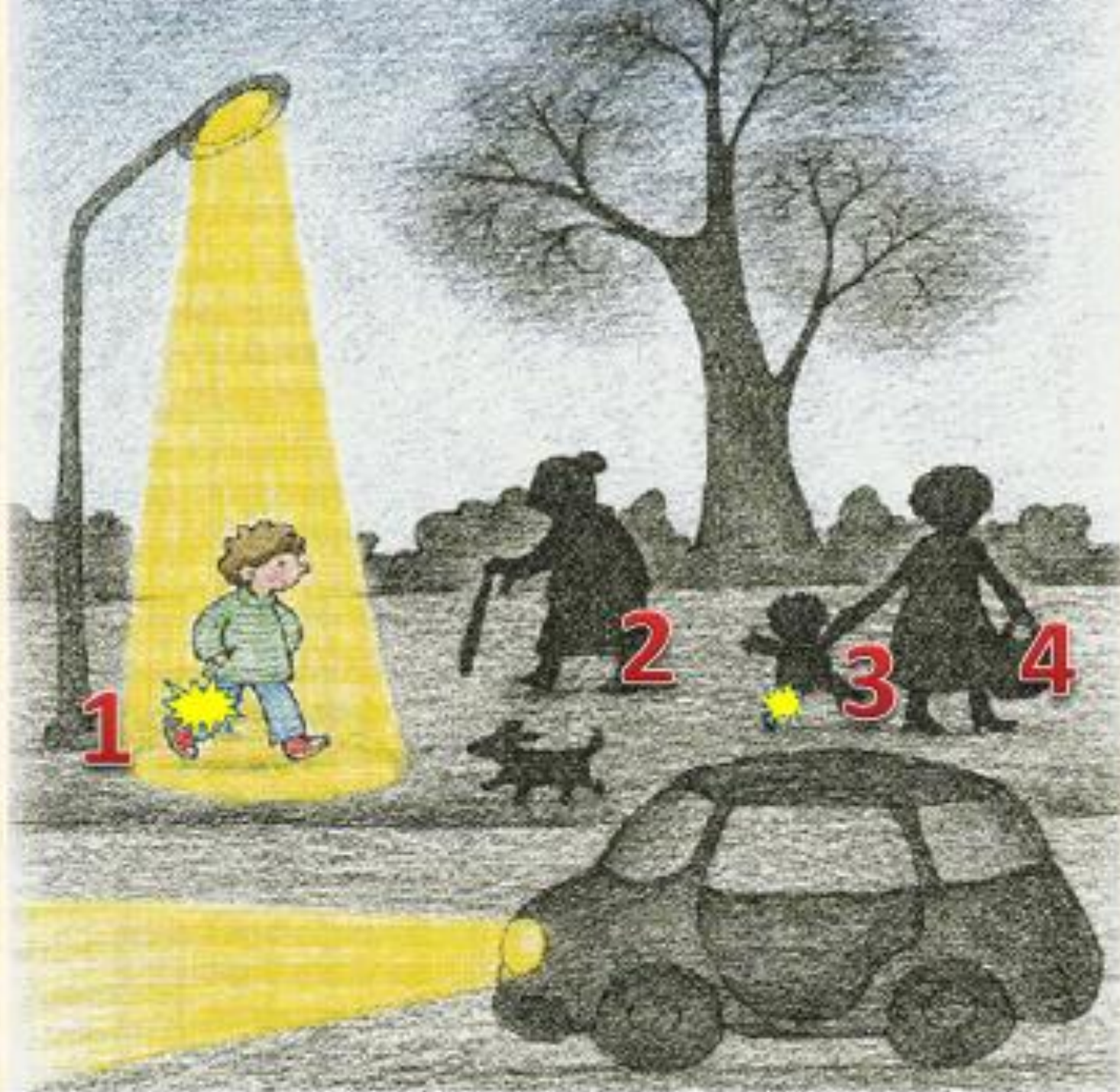
Посочете
номера на
участника в
пътната
ситуация,
който
постъпва
неправилно.

Обяснете
защо?

Посочете
номера на
участника в
пътната
ситуация,
който
постъпва
неправилно.

Обяснете
защо?

Посочете
номера на
участника
в пътната
ситуация,
който
постъпва
правилно.
Обяснете
защо?

4

Кой от участниците в пътното движение не постъпва правилно. Обяснете защо?

5

Кой от велосипедистите пресича неправилно пешеходната пътека? Обяснете защо?

БЛАГОДАРИМ ЗА ВНИМАНИЕТО!

изготвил: Комисия по БДП в ДГ №17 “Иглика”

Дияна Николова
Даниела Димова
Жанета Кацарова